21.3.2022

Asia: Eduskunnan lakivaliokunnan pyytämä kirjallinen asiantuntijalausunto Suomen Gynekologiyhdistys ry:ltä Suomen hallituksen esityksestä seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännön muuttamiseksi, kansalaisaloitteesta ja kolmesta lakialoitteesta (HE 13/2022 vp, KAA 2/2019 vp, LA 24/2020 vp, LA 96/2020 vp ja LA 51/2020 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Suomen Gynekologiyhdistys ry:ltä (jäljempänä SGY) lausuntoa otsikon asiassa. SGY:n hallitus kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Lausunnon antaja:

SGY on 1230 naistentautien- ja synnytyslääkärin jäsenyhdistys. Yhdistys jäsenineen on lähes sadan vuoden ajan toiminut naisten lisääntymis- ja seksuaaliterveyden ja perheiden hyvinvoinnin vaalijana. Kolmentoista valtakunnallisen SERI-tukikeskuksen perustamisen jälkeen gynekologien toimenkuvaan on kuulunut myös seksuaalirikosten uhrien ensilinjan kohtaaminen, oikeuslääketieteellisten SERI- näytteiden otto, akuutti psyykkinen tuki ja usein pysyvien seksuaaliongelmien hoito seksuaalirikosten jälkeen.

Lausunto:

HE 13/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi; kansalaisaloite KAA 2/2019 vp
Raiskauksen määritelmä suostumusperustaiseksi - Suostumus2018

SGY kannattaa raiskausrikosta koskevan säännöksen muuttamista suostumusperusteiseksi. Hallituksen esitys ottaa kokonaisvaltaisesti huomioon uhrin aseman raiskaustilanteessa.

Lakimuutos päivittäisi samalla Suomen seksuaalirikoslainsäädännön YK:n CEDAW sopimuksen ja Euroopan neuvoston Istanbulin sopimuksen suosittelemalle tasolle. Raiskauksen suostumusperusteinen muutos parantaisi olennaisesti henkilöiden seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja koskemattomuutta ja ottaisi paremmin huomioon uhrin alisteisen aseman raiskaustilanteessa.
Viitaten tuoreeseen HUS:n Seri-tukikeskuksen selvitykseen raiskauksen uhrien käyttäytymisestä seksuaalirikoksen yhteydessä (Korjamo 2021), jopa puolet rikoksen uhreista lamautuu siten, ettei pysty vastustamaan tapahtumaa ja joka kolmas pelkää henkensä tai terveytensä puolesta, eikä siten vastusta raiskausta. Lakiuudistus vähentäisi tulkinnanvaraa

seksuaalirikostapauksissa ja siirtää teon vastuun tekijälle, jolla olisi jatkossa velvollisuus selvittää, onko seksuaaliakti vapaaehtoista vai ei.
Lakiuudistus todennäköisesti laskee myös kynnystä ilmoittaa viranomaisille seksuaalirikokset. Uhrin oikeusturva vahvistuu, eikä uhrin tarvitse pelätä tulevansa nöyryytetyksi oikeuslaitoksen toimesta. Toisaalta oikeuslaitoksen tulisi pystyä varmistamaan myös epäillyn tekijän oikeusturva.
Lakimuutos saattaa lisätä Seri-tutkimusten määrää ja kuormittamaa jo nyt aliresursoituja Seri-tukikeskuksia. Alueellisten Seri-tukikeskusten riittävä resurssointi täytyisi turvata esim. valtionavusteisena toimintana, jotta alueellinen tasa-arvo seksuaalirikosten uhrien tutkimisessa ja hoitamisessa toteutuisi. Seri-keskusten resursseja olisi syytä tarkistaa lakimuutoksen jälkeen määrävälein.

LA 24/2020 vp Lakialoite laiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta

SGY kannattaa lakimuutosta, jossa lapseen kohdistuvan raa'an seksuaalisen kuvan hallussapito ja luvaton levittäminen säädettäisiin seksuaalirikoksena rangaistavaksi. Loukkaavan materiaalin valmistus ja levittäminen ja sitä kautta henkinen väkivalta voi olla jopa fyysistä loukkaamista vakavampaa ja jättää pysyvät arvet lapsen henkiselle kehitykselle.

LA 96/2020 vp Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta

SGY puoltaa seksuaalirikoksen uhrin aseman vahvistamista. Tällä hetkellä seksuaalirikoksista annetut lyhyet rangaistukset vähättelevät seksuaalirikoksen uhrin kärsimystä ja seksuaalisen teon tuomittavuutta, riippumatta uhrin iästä.

Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu seksuaalinen väkivalta muuttaa ihmisen käsitystä itsestään ja seksuaalisuudestaan negatiivisesti heijastuen mm. itsetuhoisuutena, masentuneisuutena, erilaisina kipuina ja myöhemmin esim. synnytyspelkona. THL:n kouluterveyskyselyn (v. 2006–2021) perusteella nuorten kokema seksuaalinen ahdistelu ja seksuaalinen väkivalta on lisääntynyt eri muodoissaan mm. sosiaalisessa mediassa. Negatiiviset kokemukset heijastuvat ihmissuhteisiin aiheuttaen riskikäyttäytymistä ja vaikeuttavat sitoutumista normaaleihin ihmissuhteisiin. Aiemmat seksuaaliset, henkiset ja fyysiset väkivaltakokemukset erityisesti lapsena ja nuorena ovat hyvin tunnettu haavoittuvuutta lisäävä tekijä ja ne lisäävät henkilön riskiä joutua uudelleen väkivallan uhreiksi. Tämä on selkeästi nähtävissä Seri-tukikeskusten asiakkaiden haastatteluissa. Seksuaalinen väkivalta vahingoittaa lasta ja nuorta vakavasti jopa koko loppuelämän ajan. Lasten ja nuorten erityissuojelu tiukennetuin lain keinoin on perusteltua ja todennäköisesti myös kustannustehokasta, jos sillä saadaan vähennettyä lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia ja siten mm. pysyviä mielenterveyshäiriöitä.

21.3.2022

LA 51/2020 vp

SGY ei ota kantaa lakialoitteeseen eläimiin kohdistuvan seksuaalisen sekaantumisen kriminalisoimiseksi.

Yhteenvetona SGY toteaa, että esitetyt lakimuutokset vahvistavat seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaa.

Suomen Gynekologiyhdistyksen hallituksen puolesta,

Marjo Tuppurainen
SGY ry, varapuheenjohtaja
Professori
Naistentaudit ja synnytykset
Kuopion yliopistollinen sairaala, Itä-Suomen yliopisto
marjo.tuppurainen@kuh.fi

Hannele Laivuori
SGY ry, puheenjohtaja
Professori
Naistentaudit ja synnytykset
Tampereen yliopistollinen sairaala
hannele.laivuori@tuni.fi

Lähteet:

Kouluterveyskysely@thl.fi thl.fi/kouluterveyskysely. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022.

Riina Korjamo. Seksuaalirikoksen uhrin tutkiminen Seri-tukikeskuksessa. Lääkärilehti 46/2020, vsk 75, s. 2457-2463. https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsausartikkeli/seksuaalirikoksen-uhrin-tutkiminen-seri-tukikeskuksessa/

Riina Korjamo: Seri tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-350-0 . Julkaistu 30.11.2021